

Hemingway Club®

Vejen til det gode liv - for voksne mænd

Greve / torsdag

Mail adresse:

info.greve@hemingwayclub.dk

Hjemmeside:

www.hemingwayclub.dk/hcgreve

Facebook gruppe:

Hemingway Club Greve.

Indbetaling / ture, arrangementer:

konto nr. **9570 - 12947992**

Vi mødes (næsten) hver torsdag !
kl. 9:30 – 11:30.

Nyhedsbrev 2145– Hemingway Club Greve / torsdag – udsendt 28. juni 2020

Vi har fået nyt konto nr. at bruge fremover: 9570 - 12947992

I dette Nyhedsbrev kan I læse om:

- **Peter Dam Larsen**, om vor cykeltur d. 25. juni
- **Niels Kofoed Hansen**, der skriver om Bornholm v. befrielsen

og

- **John Hestehave** har en fortælling om Danske Mads Lange / Indonesien

Vi modtager også gerne dit indlæg i et af de næste numre af vort Nyhedsbrev!

Peter Dam Larsen

Møde – Cykeltur Hemingway 25. Juni 2020

Vi mødtes endnu engang i strålende solskin, og tog S-toget til Hellerup.

Her startede turen med minder fra Mogens' barndom på Estersvej og til Mindelunden / Ryparken kaserne, hvor både Mogens og Freddy havde brugt en del af deres ungdom – nu var der i stedet en børnehave.

Videre over Bispebjerg og Mjølnerparken til [Superkilen](#), som var et imponerende sammensurium af legeplads, sportsfaciliteter og kunstværker.

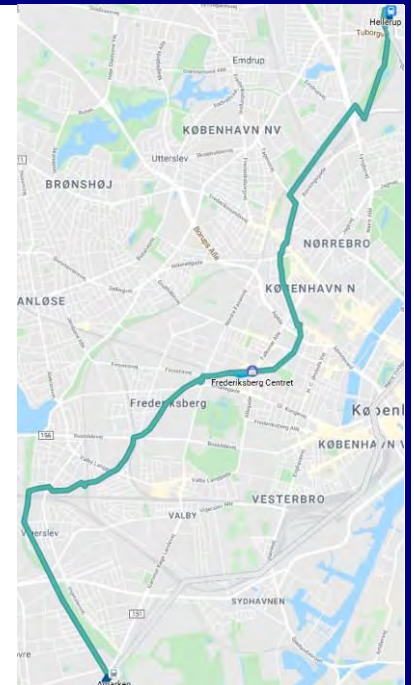
Fyldt at glade, legende børn.

Sidste stop i Superkile-området var på [Den røde plads](#), hvor der var hilsner til både Beijing og Moskva, som jo også har nogle røde pladser.

Så gik fortsatte vi gennem Nørrebroparken og Frederiksbergcenteret til et grønt område, hvor vi nød de medbragte mad- og drikkevarer. Undervejs havde vi dagens eneste styrt – heldigvis uden de store skader.

Så kom turen til Valby og gennem Vigerslevparken til Åmarken station, hvor vi hoppede på S-toget og drog mod hjemlige egne.

Tak til Mogens for en dejlig tur: 15 km gennem 3 kommuner og fra den ene ende af København til den anden, stort set på cykelstier og i grønne områder – flot tur.

Næste møde - torsdag d. 2. juli kl. 9:30 – Gåtur fra Borgerhuset.

Vi prøver at planlægge sommerens udendørs aktiviteter, således at vi skifter mellem gåture og cykelture.

Så vi mødes v. Borgerhuset og går en tur på ca. 4 km i Olsbæk eng – Greve. Husk fornuftigt fodtøj / evt regnbukser – græsset er højt.

Alle kender området – ikke også! Og alligevel er det kun få, der her været der.

Vi vil høre om kommunens planer for "udvikling" af området med eng og å.

Niels Kofoed Hansen skriver om:
DEN LANGE BEFRIELSE

Den 4. maj i år fejrede vi 75 året for Danmarks befrielse, en befrielse der for Bornholms vedkommende udviklede sig til krigshandlinger med bombardementer, død og ødelæggelser. Mange år efter befrielsen herskede der fra bornholmernes side stor bitterhed mod de danske myndigheder for manglende handlekraft i de afgørende øjeblikke.

Jeg var 6 år på befrielsesdagen og boede i Gudhjem, hvor min far var brugsuddeler, og min mor medhjælpende hustru. Men han var også frihedskæmper og havde et gevær, et armbind samt en stålhelmet liggende i et værelse på loftet. Jeg har en ide om, at han ikke anede hvordan geværet, en Enfield riffel, skulle betjenes.

Jeg husker, at far den 5. maj om morgenen stillede i habit og fuld frihedskæmperudrustning, han skulle møde nede på havnen sammen med de øvrige 20-25 frihedskæmpere fra byen. Kort efter var han imidlertid hjemme igen, og fortalte senere, at mens de stod opstillet på havnen kom en deling svært bevæbnede tyskere marcherende forbi uden at værdige dem et blik. Delingsføreren, den lokale postmester, sagde herefter, at de nok heller måtte gå hjem igen.

Som nævnt var jeg kun 6 år, hvorfor meget af det, som jeg nu skriver beror på senere beretninger og hvad jeg har læst mig til.

Bornholm blev, i modsætning til det øvrige Danmark, først besat den 10. april 1940, og langt den overvejende del af styrken, der varierede mellem 2.000-3.000 soldater var fra Kriegsmarine, idet øen udover at være ubådsbase (Rønne) skulle være forskningscenter for udstyr til ubåde.

Indtil marts 1945 var der tale om en forholdsvis fredelig besættelse, hvilket bl.a. skyldtes, at den tyske øverstbefalende lod bornholmerne passe sig selv.

Tyskerne havde hovedkvarter i barakker på Galløkken lidt syd for Rønne, men opførte også barakker andre steder på øen, hvor der var radaranlæg, lytteposter etc. Endelig blev flere af turisthotellerne beslaglagt til opholdssted for officerer.

Den 1. marts 1945 tiltrådte, kapitan zur see (kommandør) Gerhard von Kamptz, 42 år, som øverstkommanderende for de tyske styrker. Han var beordret til, at forsvare Bornholm til det yderste, da det var vigtigt at have øen i.f.m. evakuering af tyske flygtninge og soldater fra Østpreussen (Polen).

I de følgende måneder kom der ca. 15.000 sårede soldater samt flygtninge til Bornholm med krigsfartøjer og civile både. Mens der blev taget hånd om soldaterne, måtte de ca. 10.000 flygtninge, overvejende kvinder og børn, passe sig selv. En del blev af de kommunale myndigheder anbragt i lader, tomme bygninger m.v., men en stor del måtte opholde sig i fri luft i skove, og andre steder hvor der var lidt ly, mange var syge og udhungrede og fik kun den mad, behjertede bornholmere kunne afse. Over 400 døde.

Da tyskerne den 5. maj ikke viste tegn til overgivelse, opsøgte amtmand Christian von Stemann den tyske øverstbefalende von Kamptz, der oplyste, at han havde ordre til at overgive sig til englænderne, når de kom til øen, men under ingen omstændigheder til russerne. Stemann underrettede straks departement chef Niels Svenningsen pr. telefon, og denne lovede at give beskeden videre til general Dewing, der var britisk øverstkommanderende i Danmark.

Dette skete imidlertid ikke, og jeg kan huske, at vi den 7. maj formiddag og eftermiddag kunne høre den fjerne lyd af eksplosioner og brag. Russerne havde uden varsel, bombet Rønne og Nexø, udført af Sturmovik jagerbombefly. Ved det seneste angreb nedkastedes flyveblade, hvor man beordrede den tyske øverstkommanderende til næste dags morgen at stille i Kolberg (Kolobrzeg) for at overgive sig, i modsat fald ville man bombe på ny. 10 bornholmere og et ukendt antal tyskere omkom den 7. maj. Amtmanden opsøgte straks von Kamptz, som fortsat nægtede at overgive sig til russerne, men samtidig udtalte, at hvis blot en enkelt repræsentant for de engelske styrker kom til øen, ville han og de tyske styrker overgive sig.

Sammen med lederen af frihedsbevægelsen, der nu var anerkendt af tyskerne, forsøgte amtmand von Stemann forgæves telefonisk at komme i forbindelse med Christmas Møller, der var udenrigsminister i den nydannede frihedsregering, for at oplyse om von Kamptz betingelser for overgivelse. Hvis bare én englænder kom til øen, ville man måske kunne undgå et nyt bombeangreb. Sekretær Troels Oldenburg, senere kendt diplomat, lovede at give beskeden videre. Da man ved midnat intet havde hørt fra København, besluttede luftværnschefen, at Rønne, Nexø og flere andre byer, skulle være evakueret næste dag inden kl. 9.

Jeg husker tydeligt at vi tidligt om morgenen forlod brugsen i Gudhjem og medbringende nødvendige ejendele til fods begav os til Hallegaard ca. 1 km udenfor byen, hvortil flere familier var ankommet. Her på formiddagen kunne vi høre flystøj i det fjerne og brag efter eksplosioner, så vidste vi, det var sket igen – Rønne og Nexø blev bombet. Ingen bornholmere blev dræbt. Alt imens dette skete, fejrede det øvrige Danmark befrielsen.

Da skaderne var gjort op konstateredes at 3.500 huse i Rønne og Nexø var mere eller mindre ødelagte, heraf ca. 450 totalt ødelagte. Ca. 4.000 blev hjemløse. Tyske soldater blev efter bombardementerne rost for at have deltaget i oprydningen.

Da statsminister Buhl den 9. maj holdt sin åbningstale i Rigsdagen (Folketinget) nævnte han ikke med et ord bombardementerne. Han oplyste senere, at han ikke ønskede at komme i konflikt med russerne.

Genopbygningen forløb langsomt, men glemmes skal ikke at Sverige som gave, lod opføre 300 træhuse på 80-100 m² med hvidevarer o.a. indbo, der blev fordelt mellem

Rønne og Nexø og var klare til indflytning i september 1945. Husene er i dag ejerboliger og meget eftertragtede.

Den 9. maj gjorde russerne landgang i Rønne uden at der opstod kampe, idet Tyskland havde overgivet sig. Tyskerne blev jaget ud, interneret i fri luft, og russerne overtog deres besiddelser, herunder hovedkvarteret i Galløkken.

Mens de sidste tyske flygtninge først forlod Danmark i 1949, gjorde russerne hurtig proces på Bornholm, idet de beordrede et større antal fisketrawlere og galeaser til Rønne, forsynede dem med brændstof og beordrede dem til at sejle flygtningene, der til fods var kommet til Rønne, til det udbombede Kolberg, hvor de blev overladt til sig selv og hvor et stort antal døde af sult og sygdom.

En bornholmsk fiskeskipper fortalte, at 2 medfølgende russiske soldater smed flygtninge, der døde undervejs, overbord. På tilbageturen blev skibene lastet med russiske soldater. De tyske soldater, der blev transporteret på lignende måde blev sendt til fangelejre.

Gerhard von Kamptz blev idømt 8 års fængsel.

Efter løsladelsen tog han ophold i Kiel, hvor han døde i 1998.

Bornholmerne betragtede ikke russerne som befriere, men besætttere, som man hurtigst muligt ville af med igen. De ca. 6000 soldater opførte sig rimelig pænt, under stærk justits, men alligevel forekom der voldtægter, røverier og tyverier, oftest forøvet under påvirkning af spiritus. Efterhånden blev man mere og mere nervøs for, at de ikke ville rejse igen, bl.a. fordi flere russiske officerer fik deres koner og børn til Bornholm, men efter nogle forhandlinger, meddelte den russiske regering i marts 1946, at russerne ville forlade Bornholm indenfor en måned, da man havde fået tilsagn om, at danske soldater nu kunne forsvare øen.

Den 5. april skulle den russiske ledelse med general Jakusov i spidsen som de sidste forlade øen med en fregat fra Rønne havn. En dansk minelægger Lindormen var ligeledes kommet til Rønne, idet det var meningen, at de 2 skibe skulle følges ad ud af havnen, og derefter afgive gensidige salutter. Et eller andet kiksede, for ikke så snart havde den russiske fregat kastet fortøjningerne før dens 40 mm kanoner begyndte at salutere – med skarpe skud hen over hovederne på den store menneskemængde, der var kommet for at tage afsked. Herefter forsvandt den hurtigt ud af havnen og sejlede sydover og var langt borte da Lindormen kom ud af havnen for at afgive sin salut. 30 russiske soldater, der døde under opholdet, ligger begravet ved Allinge kirkegård. En epoke var slut, en ny kunne begynde – Den Kolde Krig.

John Hestehave skriver:

Under en rejse i Sydøstasien for en del år siden kom jeg til det enorme land - Indonesien, og valgte at udforske Bali og Lombok. Da jeg altid har interesseret mig for meget andet end blot de kendte turiststeder, faldt jeg over en interessant historie med relation til Danmark.

Jo mere jeg gravede i historien jo mere fantastisk og interessant blev den.

Læs selv om: Mads Lange - en eventyrlig dansk handelsmand!

Danske Mads Langes liv som handelsmand i det fjerne Østen var som en spændingsfilm: fyldt af drama, kærlighed, krig, had - og mord!

Købmandssønnen Mads Johansen Langes udlængsel blev samtidig hans skæbne. Han drog som ung til Ostindien, hvor han igennem mere end 25 år opbyggede et eventyrligt forretningsimperium. Han nåede magtens tinder derude i det fjerne, men endte med at miste alt - selv sit liv.

I Danmark kender kun ganske få Mads Langes historie. Men på Bali i Indonesien, hvor han levede sine sidste år, kender man stadig danske Mads Lange! Man ved hvem han var, hvad han stod for og hvad han udrettede på de kanter.

Mads Lange blev født i Rudkøbing på Langeland i 1807 som en ud af i alt 9 søskende. På grund af udlængsel tog Mads i 1824 hyre på det gode skib "Norden", der sejlede på langfart i det fjerne Østen. Da han i 1833 vendte tilbage til Langeland, fortalte han begejstret om sine store oplevelser i det fjerne. Hans fortællinger begejstrede alle - ikke mindst 3 af hans brødre, som besluttede at tage med Mads til det fjerne for at prøve lykken.

Skæbnen ville, at ingen af de 4 brødre nogensinde kom til at se deres fædreland igen...

Da brødrene stævnedes ud mod det fjerne efterlod Mads sin store kærlighed på Langeland, kusinen Ida Bay. Hun blev boende på Langeland - og det var meningen, at hun senere skulle mødes i det fjerne med sin Mads.

Det begyndte på Lombok

Mads Lange var på sin tidligere langfart i det dengang relativt ukendte Østen blevet gode venner med den engelske førstestyrmand, John Burd. De besluttede sammen at etablere handelsstationer i Ostindien. Englænderen etablerede sig i Hongkong, mens Mads etablerede en station på den indonesiske ø Lombok. Forretningerne på Lombok blomstrede hurtigt, og inden længe var Mads ejer af en af de største danske handelsstationer i Ostindien, hvorfra der blev handlet med varer fra Europa. Mads Langes tid på Lombok blev imidlertid kort, idet der allerede i 1838 opstod stridigheder imellem fyrstendømmerne på Lombok. Desværre for Mads Lange holdt han med taberne af striden, og han måtte i al hast med sit skib "Venus" flygte til den nærliggende ø Bali. Hans handelsstation på Lombok blev brændt ned, og han mistede store dele af sin formue.

Bali

I 1839 slog han sig ned i den lille fiskerby Kuta på Bali.s sydkyst. Byen lå i et fyrstendømme, hvor den lokale fyrst Rajah Kassima regerede. I Kuta grundlagde han på ny en handelsstation, der efter et par år blomstrede op. Det gik så godt for Mads Lange, at han over årene fik 15 handelsskibe under sin kommando. Mads Lange var i Kuta - og i hele området - kendt som et meget muntert og socialt menneske. Hans hjem var samlingssted for søfolk fra hele verden, og kunstnere og rejsende samledes om ham. Han var tillige meget respekteret iblandt Balis mange fyrster, og han blev ofte af disse brugt som mægler i stridsspørgsmål imellem fyrsterne og hollænderne, som i 1840-erne havde etableret sig på Bali. På grund af sine fortjenester som diplomatisk mægler blev han af fyrst Rajah Kassima udnævnt til generalguvernør for den sydlige del af Bali. En pudsighed er, at Mads var kendt på Bali for at holde et stort antal Dalmatinerhunde! Kuta blev en blomstrende handelsby, og det var Mads Langes fortjeneste. Byens havn blev kendt som udskibningshavn til de utallige øer i området og senere mod nord til Singapore, Malaysia og Kina.

Den danske handelsmand fik monopol på at indføre de kinesiske "Kepeng-penge", som kom fra Kina. Kepeng blev gængs betalings-middel for opium, våben, bomuld, tobak, kokosolie og kaffe, som var det man handlede med. Mads Lange etablerede også 2 slagterier, og han tjente en formue ved at sælge kød til de hollandske tropper.

Krig, uro og død

Fra 1848 optrappedes uroen imellem hollænderne og de lokale balinesere, men Mads fik udvirket mæglingsmøder imellem de stridende parter. Derved blev der etableret fred for en tid. For sin mæglingsindsats blev Mads tildelt Balis højeste udmærkelse, "Punggwa Besar". På grund af stridighederne, ikke mindst en hollandsk flådeblokade, en koppeepidemi og meget andet, begyndte forretningerne at gå dårligt. Da Mads tillige havde mistet flere skibe i stormvejr, blev han modløs, og han besluttede at rejse hjem til sig fædreland Danmark for at starte på en frisk.

Efter et afskedsbesøg hos den lokale fyrste blev han syg og kastede blod op.

Han var tydeligvis blevet forgiftet. Hans liv stod ikke til at redde, og han døde i Kuta i 1856.

Mads Langes efterkommere

Selv om Mads Lange fra sin pure ungdom havde været forelsket i sin kusine Ida Bay fra Rudkøbing, kom hun aldrig til Bali. Mads Lange svigtede hende, og hun døde ugift og barnløs på Langeland. Så vidt det vides blev Mads Lange aldrig gift, men han levede sammen med 2 konkubiner (elskerinder) af kinesisk og balinesisk oprindelse. Med dem fik han 2 sønner og 1 datter. Den ene af sønnerne døde senere i Singapore. Datteren Cecilie blev gift med en prins fra Malaysia, og blev senere dronning af provinsen Johore. Datteren Cecilie fik i 1926 besøg af slægtninge fra Danmark. Hun var da 80 år gammel. Hun vidste at hendes far, Mads Johansen Lange, var fra en ø kaldet Langeland i det høje nord. Hun havde helt sit liv været overbevist om, at Langeland var opkaldt efter hendes far. De brødre, der tog med Mads Lange ud i det fjerne, omkom alle på søen ved skibsforlis.

I Kuta på Bali blev der rejst en stor mindesten over Mads Lange. Stenen kan stadig ses i en lille tropisk lund på hovedgaden i byen. Spiesfonden bekostede i 1980-erne en restaurering af mindestenen. Flere steder på Bali ses forskellige mindesten og mindeplader om Mads Langes eventyrlige liv.

På Torvet i Rudkøbing på Langeland er rejst en buste af Mads Lange.

Det er så vidt vides de eneste spor efter den fantastiske danskers usædvanlige, merkantile eventyr i det fjerne Sydøstasien.

